RINGRESULTATEN 2016 NVWG DE GRUTTO

In 2016 werden ruim 400 vogels minder geringd dan in 2015, maar het aantal soorten dat geringd werd, steeg van 40 naar 46 soorten. Oorzaak van deze daling van het aantal geringde vogels is dat er geen vogels werden gevangen op de wintervoederplaats in Agelo en er dus veel minder koolmezen en pimpelmezen werden geringd. Bovendien kreeg het ringen van vogels voor bepaalde projecten meer prioriteit en bleef er minder tijd over voor het ringen van o.a. bonte vliegenvangers en kleine karekieten.

SOORT	2015	2016	SOORT	2015	2016
1.Ooievaar	7	11	25.Gekraagde Roodstaart	42	31
2.Wespendief	2	0	26.Merel	26	14
3.Sperwer	0	2	27.Zanglijster	0	3
4.Torenvalk	131	140	28.Kleine Karekiet	174	75
5.Scholekster	0	3	29.Zwartkop	0	2
6.Kievit	24	23	30.Tjiftjaf	4	1
7.Grutto	4	1	31.Goudhaan	15	16
8.Wulp	0	3	32.Vuurgoudhaan	0	2
9.Holenduif	6	6	33.Grauwe Vliegenvanger	8	9
10.Houtduif	5	1	34.Bonte Vliegenvanger	394	136
11.Turkse Tortel	6	2	35.Staartmees	2	5
12.Koekoek	6	3	36.Glanskop	3	6
13.Kerkuil	139	509	37.Pimpelmees	387	81
14.Steenuil	154	195	38.Koolmees	370	63
15.Bosuil	10	64	39.Boomklever	102	126
16.Gierzwaluw	9	9	40.Gaai	1	1
17.Grote Bonte Specht	0	2	41.Ekster	12	1
18.Boerenzwaluw	699	613	42.Spreeuw	864	925
19.Huiszwaluw	126	184	43.Huismus	36	32
20.Grote Gele Kwikstaart	15	5	44.Ringmus	2	1
21.Witte Kwikstaart	3	5	45.Vink	20	10
22.Winterkoning	6	4	46.Groenling	42	30
23.Heggenmus	14	9	47.Sijs	0	97
24.Roodborst	15	13			
Totaal soorten	**40**	**46**	**Totaal exemplaren**	**3902**	**3474**

Geringde vogels

De toename van het aantal geringde vogelsoorten kwam doordat er meer soorten weidevogels werden geringd en 2016 weer eens een goed sijzenjaar was. Het was een bijzonder goed jaar voor de ooievaars want op vijf nesten was een geslaagd broedsel waarvan de elf jongen eind mei en begin juni werden geringd. Bij Welhuis in Rossum waren twee nesten met drie en één exemplaar, bij Scholten-Linde in Rossum één nest met drie jongen, bij de Havezathe Everloo één nest met twee jongen en bij Broekhuis in Denekamp één nest met twee jongen. Ook op Landgoed Singraven werden drie jonge ooievaars geringd maar het paalnest staat net binnen de grens van de Gemeente Losser en behoort tot het werkgebied van de Vogelwerkgroep Losser.

Ooievaars worden de laatste jaren ook vaker beschuldigd van de afname van het aantal weidevogels, maar de dramatische achteruitgang van het aantal weidevogels was al jaren geleden begonnen toen er in Twente nog geen ooievaars broedden. Slechts 30 pullen van weidevogels werden geringd en wel 23 kieviten, drie scholeksters, drie wulpen en één grutto.

Harrie Linckens bezig met het ringen van de jonge ooievaars

Het ringen van pullen van weidevogels is alleen nog zinvol als de pullen minstens twee weken oud zijn, want dan is de overlevingskans al aanmerkelijk toegenomen. Op een braakliggend industrieterrein bij Oldenzaal lukte het tien al behoorlijk grote pullen van de kievit te ringen, evenals op een plantsoen in de Dalmeden bij Hengelo.
Het aantal geringde roofvogels en uilen overtrof alle verwachtingen en resultaten van het verleden, maar daarover meer informatie verderop in dit verslag. Ook verderop in dit verslag de resultaten van de geringde boerenzwaluwen en huiszwaluwen. Er is maar op een beperkt gedeelte van het Almelo-Nordhornkanaal gezocht naar nesten van kleine karekieten en daarom bleef het aantal geringde exemplaren steken op slechts 75 en bleef ook het aantal jonge koekoeken dat in de nesten van kleine karekieten werd geringd beperkt tot drie exemplaren.
Het zoeken van nesten in het riet is niet gemakkelijk en aangenaam, want haagwinde en braamstruiken woekeren er doorheen en als het geregend heeft, kan men beter een dagje wachten met zoeken. Hopelijk lukt het in 2017, het Jaar van de KOEKOEK, weer beter.
De laatste jaren is de spreeuw de meest geringde vogel bij ons en ook in 2016 was de spreeuw weer koploper met 925 geringde exemplaren.
En zoals gebruikelijk was het in de eerste week van mei weer topdrukte met alleen op 5 mei al 350 pullen die geringd werden.
Tijdens het ringen van spreeuwen bij

Peter Bleijenberg controleert de nestkasten langs de vijvers bij WILD Bijzonder Vissen in Reutum

"WILD Bijzonder Vissen" in Reutum deden de ringers een bijzondere ontdekking. Toen kastnummer 29 werd geopend, stak er een roodbruine langharige staart uit de nestkast. Wat was er aan de hand? Een eekhoorn had in de kast een goede warme plek gevonden voor de winter, maar had de winter niet overleefd. En een paartje spreeuwen had er geen moeite mee om bovenop de dode eekhoorn te gaan nestelen. Wie al eens in een spreeuwenkast heeft gekeken, begrijpt dat spreeuwen niet kieskeurig zijn!
Vanaf half februari arriveerden de eerste groepjes sijzen die gretig op de pindanetjes doken, die in veel tuinen hingen. Tot begin april zwierven deze rond door de omgeving waarvan er in Hengelo en Oldenzaal 98 exemplaren in de handen van de ringers belandden.
Hiervan kregen er 97 een ring en één sijs was al geringd en waar die vandaan kwam kan men lezen bij de terugmeldingen uit Europa.
Tijdens de herfsttrek werd Nederland en dan vooral de kuststreek overspoeld met veel goudhanen. Maar ook in Twente waren opmerkelijk veel goudhanen en in Hengelo werden er 97 gevangen tijdens het ringwerk voor het Ring-Musproject. De andere vogelsoorten die tijdens dit project werden gevangen, bleven achter bij de verwachtingen. Vooral het aantal mezen was laag, maar ook soorten als merel, vink en groenling werden weinig gevangen en geringd. Het jaar 2016 was geen goed jaar voor de kleine zangvogels, maar zal herinnerd worden als een uitstekend jaar voor de muizen-eters.

Verrassende ontdekking in nestkast; een dode eekhoorn

Roofvogels en uilen

SOORT	2012	2013	2014	2015	2016
Wespendief	1	1	2	2	0
Sperwer	0	0	1	0	2
Torenvalk	73	71	124	131	140
Kerkuil	166	104	375	139	509
Steenuil	142	128	177	154	195
Bosuil	53	27	54	10	64
Totaal	**433**	**331**	**735**	**436**	**910**

Nog niet eerder in het bestaan van onze Vereniging werden er in een jaar zoveel kerkuilen en steenuilen geringd.
De jaren 2007 en 2014 met respectievelijk 339 en 375 geringde kerkuilen waren ook heel goede kerkuilenjaren, maar 2016 was een zeer uitzonderlijk goed jaar voor de kerkuilen, die optimaal hebben gereageerd op de goede muizenstand.

Er waren enkele kerkuilenkasten waarin acht jongen zaten en bovendien broedden er kerkuilen op nieuwe locaties.
Met zulke goede broedresultaten van kerkuilen zou men verwachten dat er tweede broedsels waren, maar die waren er niet omdat de muizenstand behoorlijk verminderd was. Ook de steenuil brak een record met 195 geringde exemplaren; dit waren niet alleen jonge steenuilen, maar ook een tiental oude steenuilen die bij controle in de kasten werden aangetroffen. In enkele kasten werden zelfs zes jonge steenuilen aangetroffen en dat geeft wel aan hoe goed de broedresultaten waren. Bij de controle van de eerste bosuilenkast in Gammelke werd duidelijk dat er veel exemplaren geringd zouden worden in 2016, want in de kast zaten zelfs vijf jonge bosuilen, waarvan de jongste nog niet geringd kon worden. Er werd nog één kast met vijf exemplaren

Bijna gevlogen bosuilpull nog net kunnen ringen in Agelo

aangetroffen in Weerselo en er waren nog vijf kasten met vier pullen. In Agelo kwam bij controle een grote pull de kast uitvliegen, maar die was nog niet vliegbekwaam en landde op het gazon en kon alsnog worden geringd. Vermoedelijk hadden de oudere pullen de kast al eerder verlaten. Alleen in 1980 werden er meer bosuilen geringd met 80 exemplaren. De trend voor 2016 met prima broedresultaten was al gezet door de bosuilen en steenuilen. Ook de torenvalken stelden niet teleur, want er waren grote broedsels; zelfs één broedsel met zeven jonge torenvalken en negen broedsel met zes. Helaas ging het mis met één broedsel in Rossum. De torenvalkenkast die in het open veld aan een paal hing was met inhoud naar beneden gestort. De valkjes zaten op dat moment nog niet in de veren en hebben het op de koude grond zonder beschutting niet overleefd. Er werden twee sperwers geringd en wel één in Hengelo waar een mannetje sperwer achter de sijzen aan zat en prompt werd gevangen en in Weerselo werd ook een mannetje sperwer geringd, die achter de boerenzwaluwen aan de stal in dook en niet meer zelfstandig de uitgang vond.

Boerenzwaluw en huiszwaluw

Soort	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Boerenzwaluw	338	493	579	535	613	594	699	613
Huiszwaluw	33	70	79	71	72	100	126	184

Het aantal geringde boerenzwaluwen op de vaste ringadressen is in 2016 aanzienlijk minder dan in 2015, maar in vergelijk met de laatste vijf jaren is het aantal stabiel en zijn er slechts kleine verschillen tussen deze jaren.

Ook huiszwaluwen die in kunstnesten broeden, worden jaarlijks op enkele vaste locaties geringd en dat waren er in 2016 heel wat meer dan in voorgaande jaren. Op enkele plekken werd het aantal kunstnesten uitgebreid. Ook bouwden enkele huiszwaluwen een eigen nest tegen een kunstnest aan, waardoor het kunstnest niet meer los gemaakt kon worden en de pullen niet geringd werden.

Terugmeldingen

In 2016 zijn van veertien vogels die in ons werkgebied zijn geringd, terugmeldingen ontvangen van een buitenlandse ringcentrale en slechts één vogel die in het buitenland werd geringd, is in ons gebied gemeld.
Er werden 32 terugmeldingen ontvangen van kerkuilen, ook terugmeldingen van steenuilen waren er veel, maar die waren meestal van steenuilen die in eigen kasten zaten tijdens de kastcontroles. Ook in de Duitse grenstreek broeden heel wat kerkuilen en steenuilen en ongetwijfeld zullen ook onze vogels daar terecht komen, maar helaas wordt daar alleen maar gecontroleerd of er in de kast gebroed wordt en worden geen vogels gecontroleerd op ringen of adulte of jonge vogels geringd. In de tabel van de terugmeldingen uit de Benelux staat tweemaal nummer 8 vermeld omdat beide locaties zich in de kaartjes heel dicht bij elkaar bevinden. Voor de duidelijkheid van de kaartjes zijn de terugmeldingen opgesplitst in meldingen uit de Benelux en meldingen uit Europa.

Huiszwaluwpullen ringen mogelijk door gebruik van kunstnesten

Terugmeldingen uit de Benelux

VOGELSOORT RINGNUMMER	RINGDATUM RINGPLAATS/LAND	VINDDATUM VINDPLAATS/LAND	AFSTAND/TIJD	BIJZONDERHEDEN
1.Kerkuil Arnhem 5522215	17-06-2016 Vasse	21-09-2016 Wommels, Friesland	113km 96dg	Dood, verkeersslachtoffer
2.Kerkuil Arnhem 5487778	22-05-2014 Reutum	04-10-2016 Annen Drenthe	74km 865dg	Dood, verkeersslachtoffer
3.Kerkuil Arnhem 5527466	22-06-2016 Albergen	24-12-2016 Onstwedde	78km 185dg	Ziek, gewond door roofdier
4.Steenuil Arnhem 3713484	05-06-2012 Deurningen	28-04-2016 Nieuwleusen	49km 1422dg	Levend in nestkast
5.Kerkuil Arnhem 5522168	14-06-2016 Vriezenveen	24-11-2016 Zeewolde	87km 163dg	Dood, verkeersslachtoffer
6.Steenuil Arnhem 3752130	12-06-2012 Rossum	23-04-2016 Borkeld, Rijssen	32km 1410dg	Levend in nestkast
7.Boerenzwaluw Arnhem AN75880	24-06-2008 Albergen	02-08-2016 Albergen	0km 2961dg	Levend, gevangen en gecontroleerd
8.Bosuil Arnhem 6089405	19-04-1999 Agelo	06-12-2016 Tubbergen	7km 6441dg	Dood
8.Bonte vl. vanger Arnhem AT29629	04-06-2010 Rossum	20-05-2016 Agelo	3km 2176dg	Levend in nestkast
9.Steenuil Arnhem 3672792	29-05-2010 Berghum, Denekamp	03-04-2016 Radewijk	28km 2135dg	Levend, binnen- gevlogen in schuur
10.Kleine Karekiet Arnhem BC67486	24-06-2015 Kanaal A/N Fleringen	19-08-2015 Hoeselt, België	194km 55dg	Levend, gevangen en gecontroleerd
11.Kleine Karekiet Arnhem BC67597	04-07-2015 Kanaal A/N Fleringen	29-08-2015 Mechelen, België	220km 55dg	Levend, gevangen en gecontroleerd
12.Kerkuil Arnhem 5495254	02-07-2015 Geesteren	04-01-2016 Bornem, België	224km 185dg	Dood, verkeersslachtoffer

1.Kerkuil Arnhem 5522215. Als er veel kerkuilen worden geringd, dan worden er ook veel kerkuilen teruggemeld en helaas worden veel kerkuilen dood teruggemeld als verkeersslachtoffer. Deze kerkuil was vanuit Vasse richting Friesland gevlogen en bij het plaatsje Wommels op de provinciale weg N359 door een auto geraakt.

2.Kerkuil Arnhem 5487778. Ook deze kerkuil werd als verkeers-slachtoffer gemeld op Rijksweg N34 bij Annen in Drenthe.

3.Kerkuil Arnhem 5527466. En nog een kerkuil die naar het noorden was getrokken, die ziek of gewond werd teruggemeld. Als oorzaak werd vermeld dat de kerkuil door een onbekende roofvogel was gepakt, maar hoe het verder is verlopen werd niet vermeld.

4.Steenuil Arnhem 3713484. Een mooie terugmelding van een steenuil die levend werd aangetroffen in een nestkast in Nieuwleusen. De steenuil was in 2012 geringd als nestjong in Deurningen. De foto op Google Maps waar de steenuil werd gemeld, laat een optimaal habitat zien voor de steenuil.

5.Kerkuil Arnhem 5522168. Kerkuilen worden uit alle richtingen teruggemeld. Deze kerkuil was in westelijke richting vertrokken en uiteindelijk in Zuid-Flevoland terecht gekomen. Helaas werd de vogel hier slachtoffer van het drukke verkeer nabij Zeewolde.

6.Steenuil Arnhem 3752130. Ook deze steenuil is in een zeer geschikte omgeving terecht gekomen, waar ook een actieve groep “De Katoelenkiekers” zich inzet voor de belangenbehartiging van natuur en landschap. De steenuil werd teruggemeld door Ben Nijeboer, die door het bestuur van STONE werd uitgeroepen tot de steenuilvrijwilliger van 2016.

7.Boerenzwaluw Arnhem AN75880. Dit is de meest tot de verbeelding sprekende terugmelding van 2016. Deze boerenzwaluw werd geringd als nestjong in 2008 en heeft al acht keer een retourtje overwintering in Afrika gemaakt en alle gevaren van deze risicovolle trektochten overleefd. Het is nog niet de oudste geringde boerenzwaluw, want dat is een boerenzwaluw uit Engeland die te boek staat met negen jaar en negen maanden.

8.Bosuil Arnhem 6089405. Bosuilen zijn echte standvogels en als ze eenmaal een goede broedplaats hebben gevonden, zullen ze daar voor de rest van hun leven blijven en ze kunnen behoorlijk oud worden. In Agelo geringd in 1999 vond deze bosuil een goed onderkomen bij de Eeshof in Tubbergen en bereikte de leeftijd van ruim 18 jaar.

8.Bonte vliegenvanger Arnhem AT29629. Ieder jaar worden wel enkele geringde bonte vliegenvangers in nestkasten gecontroleerd en de oudste gecontroleerde bonte vliegenvanger werd in Agelo in een nestkast aangetroffen en was zes jaar eerder geringd in Rossum.

9.Steenuil Arnhem 3672792. Terugmeldingen zijn niet altijd duidelijk over de omstandigheden van de teruggemelde vogel. Zoals bij deze steenuil waar wordt vermeld dat de steenuil binnengevlogen is in een schuur of huis en werd losgelaten door een niet-ringer. De steenuil was al zes jaar en is zeer waarschijnlijk een broedvogel in de directe omgeving en misschien wel in dezelfde schuur.

10.Kleine karekiet Arnhem BC67486. Ook in 2016 vingen vogelringers in België weer kleine karekieten die als nestjong bij het Almelo-Nordhornkanaal werden geringd. De nestjongen worden meestal geringd als ze zes tot tien dagen oud zijn. Ze blijven dan nog enkele weken tot ze volledig uitgegroeid zijn en in goede conditie en gaan dan op trek. 55 Dagen na het ringen in Fleringen werd de kleine karekiet gevangen en gecontroleerd.

11.Kleine karekiet Arnhem BC67597. Ook deze kleine karekiet werd precies 55 dagen na ringdatum terug-gevangen in België en ook de afstand was vergelijkbaar. 12.Kerkuil Arnhem 5495254. Zelden worden er kerkuilen die bij ons zijn geringd uit België teruggemeld. Met een afstand tot de ringplek in Geesteren van 224 km is het de verst teruggemelde kerkuil van de laatste jaren.

Terugmeldingen Europa

VOGELSOORT RINGNUMMER	RINGDATUM RINGPLAATS/LAND	VINDDATUM VINDPLAATS/LAND	AFSTAND/TIJD	BIJZONDERHEDEN
1.Sijs **Stavanger 7H76570**	06-06-2015 Borhaug, Noorwegen	20-02-2016 Hengelo	647km 259dg	Levend, gevangen en gecontroleerd
2.Ooievaar **Arnhem 9530**	03-06-2011 Rossum	09-03-2016 Vaale Ristow, Duitsland	243km 1741dg	Broedvogel in 2015 en 2016 in Vaale, Duitsl.
3.Kerkuil **Arnhem 5487770**	22-05-2014 Agelo	28-07-2016 Cloppenburg, Duitsland	93km 797dg	Dood
4.Ooievaar **Arnhem 3E..349**	08-06-2015 Havezathe, Rossum	18-06-2016 Gronau, Duitsland	15km 375dg	Levend, ring afgelezen in het veld
5.Ooievaar **Arnhem 3E..342**	27-05-2015 Rossum	15-08-2016 Gronau, Duitsland	17km 445dg	Levend, ring afgelezen in het veld
6.Spreeuw **Arnhem L432716**	06-05-2015 Deurningen	02-11-2015 Rochester, Engeland	450km 179dg	Dood, gepakt door sperwer
7.Ooievaar **Arnhem 3E..764**	06-06-2016 Rossum	20-08-2016 Pliboux, Frankrijk	849km 75dg	Gewond, tegen draad of mast gevlogen
8.Ooievaar **Arnhem 3E..764**	06-06-2016 Rossum	13-09 en 01-10-2016 Poitou-Charentes, Fr.	839km 99dg en 117dg	Levend
9.Boerenzwaluw **Arnhem AU33520**	09-08-2013 Weerselo	03-05-2016 Leucate, Frankrijk	1084km 998dg	Levend, gevangen en gecontroleerd
10.Ooievaar **Arnhem 3E..349**	08-06-2015 Rossum	27-10-2016 Almagro, Spanje	1705km 506dg	Levend, ring afgelezen in het veld

1.Sijs Stavanger 7H6570. In het begin van het jaar waren er opeens weer veel sijzen die gretig op de pindanetjes doken die door veel vogelliefhebbers in de tuin werden opgehangen. Het is prachtig om te zien hoe soms meerdere sijzen op een pindanetje hangen terwijl er nog enkele in de buurt wachten om ook van de lekkere pinda's te snoepen. Sijzen zijn dan makkelijk te vangen en heel soms wordt er wel eens een geringde sijs van elders teruggevangen. Dat geluk had Peter Bleijenberg in Hengelo die een honderdtal sijzen ving in zijn tuin en een sijs met ring van de Noorse ringcentrale in Stavanger. Deze sijs was begin juni geringd in Borhaug in het zuiden van Noorwegen.

Sijzen in de wachtrij voor de pindanetjes

2.Ooievaar Arnhem 9530. Voor het tweede opeenvolgende jaar heeft deze ooievaar met succes gebroed in Vaale Ristow in Noord-Duitsland. Op 9-03-2016 keerde de vogel vermoedelijk terug uit Spanje, waar al eerder werd overwinterd, op het bekende nest en is daarna al vrij snel met broeden begonnen, want op 28 april werd al de eerste voedsel-overdracht waargenomen. Evenals in 2015 werden in 2016 met succes vier pullen groot gebracht.

3.Kerkuil Arnhem 5487770. Er worden maar weinig terugmeldingen ontvangen van kerkuilen uit Duitsland, maar ook van andere vogelsoorten zoals steenuil en torenvalk. De dispersie van kerkuilen gaat in alle richtingen, dus zou men meer terugmeldingen uit Duitsland mogen verwachten. De reden hiervan is niet duidelijk, maar wel is bekend dat in Duitsland minder vogelaars actief zijn. Maar hier is dan een terugmelding van een kerkuil die dood werd gevonden in Cloppenburg.

4.Ooievaar Arnhem 3E..349. Al in zijn tweede levensjaar keerde deze ooievaar terug in Nederland en verbleef een groot deel van de nazomer van 2016 in de omgeving van de Dinkel nabij Overdinkel en Gronau. In deze periode is de ooievaar diverse malen gezien in een grotere groep, die overnachtte in een grote kale boom bij de Dinkel. Verderop in dit overzicht wordt deze ooievaar nogmaals gemeld, maar nu uit zijn overwinteringsgebied.

5.Ooievaar Arnhem 3E..342. Ook deze ooievaar, die geringd werd in 2015 in Rossum, was in zijn tweede levensjaar al weer terug en zwierf wekenlang rond nabij de Dinkel. De laatste terugmelding kwam uit Gronau waar de ooievaar op 15 augustus voor het laatst werd gezien.

6.Spreeuw Arnhem L432716. Ook dit jaar is er weer een spreeuw gemeld die in Engeland overwinterde. De melder was een kenner, want bij de "Opmerkingen" stond vermeld: een sperwer liet de Spreeuw vallen toen die door kraaien werd lastig gevallen.

7.Ooievaar Arnhem 3E..764. Deze ooievaar, de jongste pull uit een nest van drie aan de Vogelpoelweg in Rossum, is in augustus diverse malen gezien en teruggemeld in de omgeving van de Dinkel nabij Losser en Glane, waar in de maand augustus een groep van soms wel 25 ooievaars verbleef. Op 5 augustus is de laatste melding uit deze omgeving. Op 20 augustus is deze ooievaar tijdens de trek naar het zuiden in Frankrijk tegen een draad gevlogen en ziek of gewond teruggemeld. Vermoedelijk is de ooievaar tegen een draad van een hoogspanningsmast gevlogen, want

deze draden zijn in Frankrijk vaak niet gemarkeerd en dat kost elk jaar veel ooievaars het leven.

8.Ooievaar Arnhem 3E..764. Na de aanvaring met de hoogspanningsmast is onze ooievaar even uit beeld, maar op 13 september en op 1 oktober wordt de ooievaar weer levend teruggemeld uit Poitou-Charentes 90 km NW van de aanvaringsplaats. Of de vogel eerst is opgevangen en na revalidatie weer vrij is gelaten en waar, is helaas niet vermeld.

9.Boerenzwaluw Arnhem AU33520. Ondanks de vele boerenzwaluwen die worden geringd, is het aantal dat wordt teruggemeld uit het buitenland extreem laag. Begin mei ving een Franse ringer bij een zoetwaterbekken nabij de Middellandse Zee deze boerenzwaluw die op trek was terug richting broedplaats in Weerselo.

10.Ooievaar 3E..349. Na over-zomering in Nederland en toen diverse malen gemeld bij de Dinkel in Gronau en Overdinkel werd de ooievaar op 27oktober gemeld uit Spanje bij de plaats Almagro 200 km ten zuiden van Madrid. Tegenwoordig overwinteren al heel wat ooievaars in Spanje in de buurt van vuilnisstortplaatsen en trekken niet verder door naar Afrika.

Onderzoek naar besmetting van arbovirissen bij vogels

Zoönosenproject

Vogels kunnen ziekteverwekkers, die ook bij mensen ziekteverschijnselen kunnen veroorzaken, over grote afstand verspreiden. Zulke ziekteverwerkers die van dier op mens kunnen worden overgedragen heten zoönosen. Vrijwel altijd betreft het zogenaamde arbovirussen die door geleedpotigen, bijvoorbeeld muggen, kunnen worden overgebracht op zowel mens als dier.

Achtergrond en doelstelling

In dit project kijken we specifiek of vogels arbovirussen kunnen verspreiden van hun overwinteringsgebied (bv Afrika) naar Nederland. Ze kunnen ziekten veroorzaken als West-Nijlvirus, Japanse encefalitis en Kokkelkoorts. Besmetting van de mens vindt in veel gevallen plaats door de steek van een geïnfecteerde mug. In gebieden waar de arbovirussen van nature voorkomen (bijvoorbeeld Afrika, Azië) behoren vogels tot de belangrijkste gastheren voor de virussen.

Het is op dit moment niet bekend of arbovirussen voorkomen bij vogels in Nederland. De doelstelling van het project is om te onderzoeken of vogels geïnfecteerd zijn met arbovirussen (en zo ja welke soorten), wanneer het virus aangetroffen wordt, en of het virus beperkt is tot (trek)vogels die de virussen uit hun overwinterings-gebieden meenemen of dat ook standvogels het virus kunnen dragen. Dit project moet op deze vragen een antwoord geven. De resultaten van dit onderzoek kunnen helpen bij het opstellen van een monitorings-programma voor de volksgezondheid.

Werkwijze

In dit project worden gedurende vijf jaren maximaal 5000 wilde vogels per jaar bemonsterd. Het gaat daarbij om vogels die sowieso worden gevangen, geringd en vrijgelaten ten behoeve van de jaarlijkse monitoring van geboorte, sterfte en trek van vogels. Het totale aantal vogels is relatief hoog, omdat nu nog onduidelijk is hoe frequent arbovirussen bij vogels voorkomen. Zo kunnen ook de minder vaak voorkomende virussen worden gedetecteerd. Gevangen vogels worden ter plaatse weer vrijgelaten.

Van alle vogels wordt met een steriele naald een bloedmonster genomen uit de vleugelader. De opwellende bloeddruppel wordt vervolgens op een FTA kaart gedrukt, net als bij de hielprik van een pasgeboren baby. Door gebruik te maken van zeer gevoelige analysemethoden hoeft er maar een klein bloedmonster te worden genomen. Bij sommige vogels wordt ook een uitstrijkje uit de keel genomen, en bij grotere vogels tevens een uitstrijkje uit de cloaca. Ook worden eventuele teken die de vogels bij zich hebben verzameld. Alle monsters worden genomen door ervaren gecertificeerde vogelringers aangesloten bij het Vogeltrekstation. Alle deelnemende vogelringers zijn vooraf extra getraind in het nemen van de monsters om het welzijn van de vogels zo min mogelijk te belasten. Alle verzamelde monsters worden geanalyseerd op het Erasmus Medisch Centrum te Rotterdam.

Proefjaar 2016

Afgelopen jaar zijn er in totaal 949 vogels bemonsterd, van 47 verschillende vogelsoorten. Het meest werden de merel (186), kleine karekiet (119), zwartkop (119), tuinfluiter (63) en bosrietzanger (48) bemonsterd. Het aantal merels is het hoogst, omdat deze soort ook extra bemonsterd is tijdens de USUTU uitbraak. Voor deze extra bemonstering van merels werd met een kleine steriele injectiespuit een klein bloedmonster uit de vleugelader genomen. Deze USUTU uitbraak was goed te zien in de bemonsterde vogels. De aanwezigheid van USUTU was al te zien in bemonsterde vogels in april (nota bene bij een vogel die bemonsterd werd tijdens de zoönosecursus). Daarna werd een positieve grasmus in mei bemonsterd. Pas in september werden in Nederland veel dode merels gemeld en werden ook meer positieve merels bemonsterd. Komend jaar gaat het zoönoseproject waarschijnlijk weer door.

Bemonsterde vogels:

Op het Ringstation in Overdinkel zijn door Leo Hassing, Peter Bleijenberg en Harrie Linckens 132 vogels bemonsterd: gekraagde roodstaart 5, merel 58, zanglijster 10, bosrietzanger 3, kleine karekiet 10, spotvogel 1, tuinfluiter 10, braamsluiper 3, grasmus 6, zwartkop 10, fitis 1, bonte vliegenvanger 2 en huismus 13. In Deurningen zijn in nestkasten nog 8 broedende bonte vliegenvangers bemonsterd.

Reacties en info: secretariaat@nvwgdegrutto.nl